

499-962-1
ბ - 981

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია
არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ხელნაწერის უფლებით

ვიანორ კონსტანტინეს ძე ახალაია

**ზანური ჰიპოთეზის ძირითადი
საკითხები**

10. 02. 01. -ქართველური ენები

ავტორეზიუმე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო
ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომისა

თბილისი
1999

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია
არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ხელნაწერის უფლები

ვიანორ კონსტანტინეაძე ახალაია

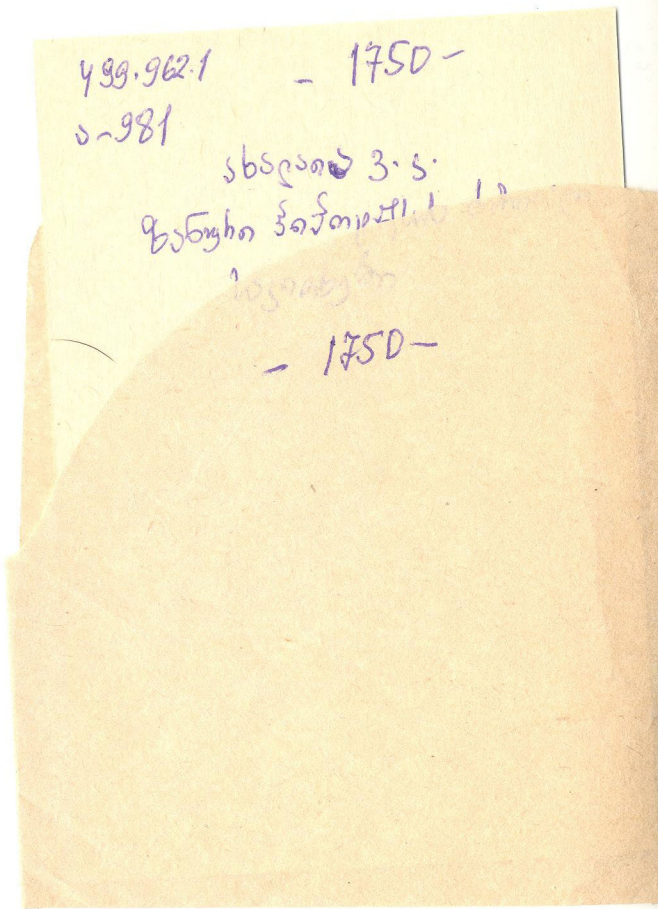
**ზანური ჰიპოთეზის კრიტიკული
საკითხები**

10. 02. 01. -ქართველური ენები

ავტორეზიუმე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო
ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომისა

თბილისი
1999

- 0571 -

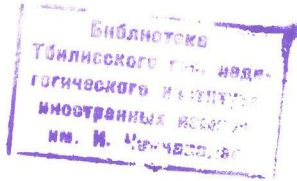
სადისერგაციო ნაშრომი შესრულებულია ცხინვალის სახ. პედაგოგიური ინსტიტუტის (ქ. გორი) ქართული ენისა და ლიტერატურის კათედრაზე

სადისერგაციო საბჭოს
ექსპერტი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფ.
გიორგი გოგოლაშვილი

ოფიციალური ოპონენტები:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი ელიზბარ ლომთაძე
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფ.
იმოლდა ჩანგლაძე
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფ.
ზურაბ ჭუმბურიძე

წამყვანი ორგანიზაცია: -

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სოხუმის ფილიალი

დისერგაციის დაცვა შედგება 1999 წლის 2 ბსექტემბერს, 12 საათზე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 10. 02. C .№4 სადისერგაციო - საატესტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: თბილისი, 380008, პ. ინგოროყვას ქ. 8.

დისერგაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში

ავტორეფერატი დაიგზავნება 1999 წლის 27 აგვისტოს

სადისერგაციო საბჭოს სწავლული მდივანი:

ფილოლოგიის მეცნ. დოქტორი *თ. ვაჭაყაიძე* თ. ვაშაკიძე

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა. ცნობილია, რომ პარაგაქსი (თანწყობა) ისტორიულად წინ უსწრებდა ჰიპოგაქსს (ქვეწყობას); ეს უკანასკნელი კი მეტწილად სამწერლობო ენებისთვისაა დამახასიათებელი. ასეთად ქართველურ ენათაგან (ქართული, მანური, სვანური) ქართულია, რომელსაც მრავალსაუკუნოვანი სამწერლობო გრადიცია აქვს. მიუხედავად ამისა, ჰიპოგაქსი სხვა ქართველურ ენებშიცაა. მაგრამ უდამწერლობო მანურს, ქართულისაგან განსხვავებით, რიგი ისეთი სინტაქსური თავისებურება ახასიათებს, რომელიც აშკარად მიგვანიშნებს განვლილ გზას პარაგაქსიდან ჰიპოგაქსისაკენ. აი, ამ გზის ჩვენებაა ამოსავალი წინამდებარე ნაშრომისათვის.

ამისათვის კი თავდაპირველად დასადგენია, მანურის ორივე დიალექტს - მეგრულსა და ჭანურს - რა აქვთ ჰიპოგაქსურ სისტემაში საერთო და განსხვავებული ... რომელია ამოსავალი ამ დიალექტთა თავდაპირველი მდგომარეობისათვის - პირველი თუ მეორე, სხვაობას რა უღვევს საფუძვლად და სხვ.

ამდენად, ამ და ზოგ მასთან დაკავშირებულ საკითხთა გარკვევას ზოგადენათმეცნიერული მნიშვნელობაც აქვს.

კვლევის მიზანი და ობიექტი. კვლევის ობიექტია მანურის ორივე დიალექტი - ჭანური და მეგრული; საკვლევ მასალად გამოვიყენეთ, როგორც გამოქვეყნებული, ასევე ჩვენს მიერ შეკრებილი ტექსტები. რაც შეეხება ჭანურს, ნაშრომი ძირითადად ეყრდნობა სპეციალურ ლიტერატურაში ფიქსირებულ ჭანურის ტექსტებსა და სხვა მასალას, რისი ნაწილი შემოწმდა სარფში მცხოვრებ ზოგ ჭანთან.

ნაშრომში ვცდილობდით მანური ჰიპოგაქსის რაც შეიძლება სრულად წარმოდგენას. ამ მიზნით საგანგებოდ შევისწავლეთ ის კავშირები თუ წვერ-კავშირები, რომელთა საშუალებით ჩაეყარა საფუძველი მანურის ჰიპოგაქსს. ამის ფონზე ნათლად წარმოჩნდა ის, რაც წინ უსწრებდა ამ პროცესს - ჰიპოგაქსური კონსტრუქციისათვის ნიშანდობლივი კავშირებისა თუ წვერ-კავშირების ადგილი ნაწილად კვების ეჭირათ. ამ და სხვა თავისებურებათა შესწავლა მანური ჰიპოგაქსის ერთ-ერთი ძირითადი საკითხთაგანია, რისი ძიებაც შრომის მიზან-